

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Заступник голови приймальної комісії
проректор з наукової роботи**

**Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Ганна ТОЛСТАНОВА

2023 р.

**ВИМОГИ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ
ДЛЯ ВСТУПУ ДО АСПІРАНТУРИ
на здобуття ступеня доктора філософії
(третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти)**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 242 ТУРИЗМ

**ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 24 СФЕРА ОБСЛУГОВУВАННЯ
ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА «ТУРИЗМ»**

КИЇВ – 2023

УХВАЛЕНО

Вченою радою географічного факультету

«16» березня 2023 р., протокол №9

Голова вченої ради географічного факультету

_____ Сергій Запотоцький

Гарант освітньо-наукової програми

_____ Ольга Любіцева

ЗМІСТ

I. Загальні положення	3
II. Орієнтовний план дослідницької пропозиції	4
III. Технічні вимоги до оформлення	7
IV. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.....	10
V. Оформлення списку використаних джерел	11

I. Загальні положення

Метою підготовки за третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти є формування фахівця-дослідника в галузі туризму, здатного розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері туризму і рекреації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Реалізація поставленої мети передбачає формування аналітичного мислення на основі критичного ставлення до наявних теоретико-методологічних напрацювань, їх переосмислення на основі новітніх досліджень, спроможності до узагальнення різнорідної інформації, синтезу нової інформації, володіння сучасними методами кількісного і якісного аналізу, інформаційними технологіями задля отримання нового знання з туризмології і його запровадження в практику туристичної діяльності.

Підготовка доктора філософії в галузі туризму вимагає проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Тому при вступі до аспірантури абітурієнт має продемонструвати наявні знання теоретичних положень та методології туризмології і вміння їх використовувати при обґрунтуванні робочої гіпотези, об'єкту та предмету, формулюванні мети та завдань дослідження, інші компетентності, достатні для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

Дослідницька пропозиція має свідчити про обізнаність здобувача з класичними і новітніми науковими і практичними розробками в сфері туризму і рекреації як вітчизняними, так і зарубіжними, здатність до їх критичного сприйняття та самостійності осмислення; знання методологічної бази туризмології та вміння адекватно добирати методи дослідження; синтезувати отримані результати і робити самостійні висновки.

Дослідницька пропозиція, яку готує особа, яка вступає до аспірантури за спеціальністю 242 «туризм», має свідчити про опанування системи загальнонаукових, спеціальних та професійних теорій і методик дослідження, володіння відповідними компетентностями, необхідними для аналізу туристичного ринку і діяльності суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях функціонування туризму від глобального до локального в усій багатоаспектності такого функціонування різновидів туризму; про здатність до поглиблення, виявлення та розширення нових теоретичних і практичних знань, уточнення відомих раніше знань, але недостатньо досліджених, уміння застосовувати їх при вирішенні конкретних практичних завдань. Нові розв'язання, запропоновані автором, потрібно добре аргументувати і критично оцінити порівняно з уже відомими. Наукова праця повинна мати внутрішню єдність, формувати певну

доказову логічну систему, але при цьому базуватися на достовірній інформації, відповідати принципам доброчесності.

«Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень; порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання;

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства» - (Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, 2018).

У дослідницькій пропозиції має бути обґрунтовано актуальність даного дослідження, розкрито ступінь вивченості проблеми як в Україні, так і в світі, сформульований об'єкт та предмет дослідження, його кінцева наукова та прикладна мета, представлено теоретико-методологічні основи та основні риси методики майбутнього дослідження. При підготовці дослідницької пропозиції має бути використана інформація, в т.ч. статистична, як основа для розробки методики майбутнього дослідження. В подальшому, при затвердженні та підготовці наукової роботи, тема наукового дослідження може уточнюватися і корегуватися.

Зміст наукової роботи повинен відповідати вимогам оригінальності, унікальності та науковості наведених положень.

У мовностилістичному оформленні матеріалу слід враховувати особливості наукового стилю мови, головною рисою якого є об'єктивність, що впливає із специфіки наукового пізнання. Необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати наукових досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

II. Орієнтовний план дослідницької пропозиції

Наукова робота є кваліфікаційною працею – її оцінюють не тільки за теоретичною науковою цінністю, актуальністю теми і прикладною значущістю отриманих результатів, а й за рівнем загальнометодичної підготовки, що передусім відображається в її композиції. Кожен автор вільний обирати такий порядок подання наукових матеріалів, який, на його погляд, найліпше, найпереконливіше розкриє його творчий задум, а їх розміщення відповідатиме внутрішньому логічному зв'язку етапів дослідження. Традиційно склалася певна композиція наукової праці, основні елементи якої наведені нижче.

Хід наукового дослідження відображається у вигляді логічної схеми:

- *Обґрунтування актуальності обраної теми.*
- *Постановка мети і конкретних завдань дослідження.*
- *Визначення об'єкта і предмета дослідження.*
- *Робоча гіпотеза дослідження*
- *Вибір методів (методики) проведення дослідження.*
- *Опис процесу дослідження.*
- *Формулювання висновків*

Вступна частина дослідницької пропозиції має містити:

- *обґрунтування актуальності обраної теми.* Наукова робота відображає вміння автора обрати тему і її розуміння, оцінювання з точки зору своєчасності та соціальної значущості, що характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити сутність проблеми, з чого й випливе актуальність теми.
- *постановку мети і конкретних завдань дослідження,* що є основою дослідницької пропозиції. Завдання деталізують поставлену мету, є певними етапами її реалізації. Формулювання завдань слід робити якомога ретельніше, оскільки опис їхнього розв'язання становитиме зміст розділів наукової роботи. Це важливо також і тому, що назви таких розділів з'являються саме з формулювання завдань дослідження.
- *визначення об'єкта і предмета дослідження.* Об'єкт – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення. Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага здобувача, саме предмет дослідження визначає тему наукової роботи, що виноситься на титульний аркуш як заголовок.

Теоретико-методологічна частина дослідницької пропозиції має містити:

- *критичний аналіз,* а не опис, *доробку* за заявленою проблематикою як вітчизняних, так і зарубіжних вчених з виділенням невіршених або частково вирішених питань/проблем;
- *робоча гіпотеза дослідження* – основа майбутнього дослідження. Її вибір і формулювання свідчать про достатність обізнаності з обраною проблематикою, здатність до її критичного осягнення і здатність «побачити» кінцевий результат дослідження. Робоча гіпотеза – це своєрідна формула дослідження, тому має формулюватися стисло, конкретно;

- *поняттєво-категоріальний апарат* – або основні терміни і поняття, наукові категорії, які становлять основу теоретико-методологічних положень майбутнього дослідження. В разі, якщо використовуються терміни, які ще не отримали загальновідомого трактування, має бути обґрунтування їх авторського розуміння;
- *вибір методів проведення дослідження і подальша розробка методики дослідження* має продемонструвати вміння адекватно добирати найбільш ефективні, результативні методи дослідження. Метод дослідження є інструментом отримання фактичного матеріалу і необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети.

Аналіз сучасного стану (ситуації) передбачає:

- *добір факторів*, які впливають на об'єкт дослідження і їх критична оцінка задля подальшої класифікації і визначення міри впливу на досліджуване явище, процес, об'єкт;
- *аналіз сучасного стану* із використанням статистичних даних і їх кількісний аналіз та використання інших даних для проведення якісного аналізу. Методи кількісного і якісного аналізу мають доповнювати один одного
- *визначення тенденцій*, в тому числі на основі аналізу динаміки досліджуваного процесу, явища, тощо, його геопросторової (територіальної) організації, ефективності розвитку.

Висновки мають містити резюме по кожному пункту плану, представленого в дослідницькій пропозиції, і напрямки подальших досліджень.

Після загальних висновків заведено вміщувати *бібліографічний список використаних джерел* — одну із суттєвих частин наукової роботи, котра відтворює самостійну творчу роботу здобувача.

Посилання на джерела, з котрих у науковій роботі використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для розроблення власних проблем, задач, питань, є обов'язковим і свідчить про добросовісність автора. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, повідомляють необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання творів. Більш ранні видання можна зазначати лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не ввійшов до останнього видання.

Список використаних джерел слід розміщувати одним із таких способів: в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи. Зокрема, потрібну інформацію можна одержати із міждержавних і державних стандартів. Список використаних джерел

рекомендується розміщувати в порядку згадування їх у тексті за наскрізною нумерацією або за абеткою: спочатку джерела, написані кирилицею, потім - латинецею. Не варто вводити до бібліографічного списку праці, на які немає посилання у тексті наукової роботи і які фактично не були використані.

Мова і стиль наукової роботи як частина писемної наукової мови склалися під впливом так званого академічного етикету, сутністю якого є інтерпретація власної та запозичених точок зору з метою обґрунтування наукової істини. Найхарактерніша ознака писемної наукової мови - формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Це відображається у всій системі мовних засобів. Науковий виклад складається головним чином із роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених унаслідок дослідження фактів дійсності.

Для наукового тексту характерні смислова завершеність, цілісність і пов'язаність. Найважливіший засіб вираження логічних зв'язків – спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже, і тощо), заперечення (проте, тимчасом, але, тоді як, однак, аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., треба зупинитися на..., варто розглянути...), результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід сказати...)

На рівні цілого тексту для наукової мови основною прикметою є цілеспрямованість і прагматизм. Звідси стає зрозуміло, чому емоційні мовні елементи в науковій роботі не відіграють особливої ролі. Науковий текст характеризується тим, що його становлять лише точні, отримані внаслідок тривалих спостережень і наукових експериментів відомості та факти. Це зумовлює і точність їх словесного вияву, і, таким чином, використання спеціальної термінології. Завдяки спеціальним термінам стає можливим у стислій та економній формі давати розгорнуті визначення і характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Не можна довільно змішувати в одному тексті різну термінологію, пам'ятаючи, що кожна галузь науки має свою, притаманну тільки їй термінологічну систему.

III. Технічні вимоги до оформлення

Оскільки туризмологія є міждисциплінарним напрямком досліджень і за сутністю – соціогуманітарною наукою, це передбачає певну описовість досліджуваних процесів, явищ, об'єктів, тому обсяг дослідницької пропозиції може бути до 25-30 стор.

Заголовки розділів і підрозділів наукової роботи повинні точно відображати зміст викладеного в них тексту. Вони не можуть скорочувати або розширювати обсяг закладеної смислової інформації.

Не рекомендується до заголовків включати слова на позначення загальних понять, вузькоспеціальних або місцевих термінів, скорочені слова й аббревіатури, математичні формули. Кожен заголовок у науковому тексті має бути якомога коротшим. Чим коротший заголовок, тим він ширший за своїм змістом.

Дослідницька пропозиція є самостійним авторським твором. Наукову роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм), шрифт “Times New Roman”, розмір шрифту 14, міжрядковий інтервал – 1,5 пт. Поля: верхнє, нижнє – 2 см, ліве – 3см, праве – 2 см. Абзац – 1,25 см.

Титульний аркуш наукової роботи містить (див.зразок):

- найменування вищого навчального закладу, факультет, кафедра, де виконана наукова робота, *, ****
- назву наукової роботи **, ****
- Напрямок (24 – сфера обслуговування), Спеціальність (242 – туризм) (*великі літери, ** – розмір шрифту 16 вирівнювання – по лівому краю***, по центру****, по правому краю*****)

Зразок

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КРАЇНОЗНАВСТВА ТА ТУРИЗМУ

Дослідницька пропозиція

Спеціальність 242 – Туризм

Освітня програма «Туризм»

«ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ»

підготував

ПІБ

Київ - рік

На наступній сторінці наводиться *Зміст із позначенням сторінок*.

Текст основної частини наукової роботи поділяють на розділи та пункти.

Заголовки структурних частин наукової роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами – вирівнювання по центру. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу – вирівнювання по центру. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою (в кінці заголовка ставиться крапка). Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу – вирівнювання по центру. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам.

Кожну структурну частину наукової роботи треба починати з нової сторінки.

Всі сторінки зазначених елементів наукової роботи підлягають суцільній нумерації. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку №.

Першою сторінкою наукової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок наукової роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Такі структурні частини наукової роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини наукової роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Пункти нумерують у межах кожного розділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу і пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.2»(другий пункт першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в науковій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис.1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в розділі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл.1.2».

Формули в науковій роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

IV. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні наукової роботи обов'язковим є посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в науковій роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена наукова робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке є посилання в науковій роботі.

Посилання в тексті наукової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...» або із зазначенням сторінок – працях [1, С.5].

Приклад: Цитата в тексті: «...сьогодні важливо те, що макроекономічну стабільність та можливість інтеграції у світову економіку зможуть реалізувати ті країни з перехідною економікою, які матимуть темпи зростання на рівні не меншому як 5 — 6 % ...» [6] ».

Відповідний опис у переліку посилань:

6. Геєць В.М., Буковинський С.А. Перспективи економіки світу, окремих регіонів і країн на порозі третього тисячоліття // Фінанси України. - 1997. - № 3.- С.5 —17.

V. Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарата, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин наукової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і тощо.

Джерела розміщують у порядку появи в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.